

6.

Toras lasījuma nedēļas nodaļa TOLDOT/ CILTSRAKSTI
(1. Mozus 25:19-1. Mozus 28:9)

Mēs turpinām komentāru sēriju par Toras lasījuma nedēļas nodaļām viena gada ietvaros un mūsu mērķis ir gada laikā salīdzināt Toru un Evaņģēliju.

Šodien ir sestā nedēļas nodaļa ar nosaukumu Toldot. Tā atrodas 1. Mozus grāmatā/Berešit no 25:19 līdz 28:9. Tās nosaukums veidojas no pirmā nozīmīgā vārda, kas rakstīts 1. Mozus 25:19 “Šie ir Ābrahāma dēla Īzāka ciltsraksti (..).” Vārds “ciltsraksti” oriģinālā ir Toldot (תולדות).

Šajā nedēļas nodaļā tiek apskatīts temats par Dieva visaptverošo redzējumu un brīvo izvēli. Lūk, kas ir rakstīts 1. Moz. 25:19-23 “Šie ir Ābrahāma dēla Īzāka ciltsraksti: Ābrahāms dzemdina Īzāku. Un Īzākam bija četrdesmit gadi, kad viņš dabūja par sievu Rebeku no Mezopotāmijas, aramieša Betuēla meitu, aramieša Lābana māsu. Un Īzāks savas sievas dēļ stipri pielūdza Dievu, jo tā bija neauglīga, un Dievs ļāvās pielūgties, un viņa sieva Rebeka kļuva grūta. Un divi bērni rozījās viņas miesās, un viņa sacīja: “Vai tam tā būt? Kāpēc gan man tā notiek?” Un Tas Kungs viņai atbildēja: “Divi tautas ir tavā klēpī, un divi ciltis izraisīsies no tavām miesām. Un cilts sacentīsies ar cilti varas dēļ, un vecākais kalpos jaunākajam.””

Nesaprotamu iemeslu dēļ, daži šajos vārdos saredz Dieva patvaļu - kāpēc viens kļūs stiprāks par otru? Kāpēc vecākajam būtu jākalpo jaunākajam? Pirmais, ko būtu jāizceļ, lai saprastu šo Bībeles fragmentu, ir tas, ka šis pravietojums ir nevis par personām, ne par Jēkaba un Rebekas dēliem, bet par tautām, kas celsies no šiem diviem dēliem. Otrkārt, šeit nav nekāda Dieva rīcība, izņemot atklāsmi par nākotni. Dievs nedara vienu tautu lielāku, otru mazāku, jo sākotnējais jautājums, ar kuru Rebeka griezās pie Dieva, skan šādi - lasām 1. Moz. 25:22 “Un divi bērni rozījās viņas miesās, un viņa sacīja: “Vai tam tā būt? Kāpēc gan man tā notiek?” Tātad, jautājums ir par to, kas notiks nākotnē. Dievs, Kurš zina to, kas notiks, atklāj šo informāciju arī cilvēkiem. Taču zināt nākotni un veidot nākotni, nav gluži viens un tas pats. Ir svarīgi izcelt arī to, ka, runājot par nākotni, Dievs saka “Un Tas Kungs viņai atbildēja: “Divi tautas ir tavā klēpī, un divi ciltis izraisīsies no tavām miesām. Un cilts sacentīsies ar cilti (сделается сильнее другого/shall be stronger than the other) varas dēļ, un vecākais kalpos jaunākajam.” Ievērojiet šeit izmantoto gramatikas formu - sacentīsies (paši), padarīs sevi. Dievs atklāj to, ko darīs šī vai cita tauta. Kad mēs ieskatāmies vēstures lappusēs, mēs redzam, ka no šiem diviem zēniem, Jēkaba un Ēsava, patiešām izveidojās divas tautas. Vecākā dēla pēcnācēji bija edomieši, bet jaunākā dēla pēcnācēji - ebreji, izraēlieši. Vēsture apstiprina šī pravietojuma patiesību, Dievs no tiesas zina nākotni. Lūk, kas ir rakstīts 2. Sam. 8:14 “Un viņš Edomā nolika uzraugus, tā ka visa Edoma zeme bija viņam pakļauta un visi edomieši kļuva Dāvidam par kalpiem. Un Tas Kungs palīdzēja Dāvidam visur, kur vien viņš gāja.” Kad izraēlā veidojās monarhijas laikmets, ķēniņa Dāvida valdīšanas laiks, edomieši patiešām bija pakļauti izraēliešiem. Vecākais kalpoja

jaunākajam. Par šo tautu savstarpējām attiecībām Svētajos Rakstos tiek runāts diezgan daudz. Piemēram, Maleahijas grāmatā 1:1-3 ir rakstīts “Šis ir spriedums par Israēlu, ko Tas Kungs runājis caur pravieti Maleahiju. “Es esmu jūs mīlējis,” saka Tas Kungs, “un tad jūs prasāt: kā tad Tu esi parādījis pret mums Savu mīlestību? - Vai Ēsavs nav Jēkaba brālis? - saka Tas Kungs, un tomēr Es mīlu Jēkabu un ienīstu Ēsavu, un Es esmu viņa kalnāju pārvērtis par neauglīgu kailatni un viņa mantojuma tiesu par tuksnesi šakāļiem.”” Šeit atkal ir svarīgi atcerēties to, ka, lietojot vārdus “Jēkabs un Ēsavs”, Dievs nerunā par personām, bet par tautām, kuras no tiem ir cēlušās. Frāze „viņa kalnāju pārvērtis par neauglīgu kailatni un viņa mantojuma tiesu par tuksnesi šakāļiem” apraksta vietu, kur dzīvoja edomieši. Ēsava pēcnācēji dzīvoja mūsdienu Jordānijas valsts teritorijā, plaši zināmā un iecienītā tūristu apmeklējuma vietā, ko sauc par Petru - pilsētu klintīs.

Kāpēc Dievs sacīja, ka ienīst Ēsavu, kāds tam bija iemesls? Paskatīsimies uz pravieša Obodijas grāmatu 1:8-15 „Tik tiešām, tanī dienā,” saka Tas Kungs, „Es iznīcināšu Edoma gudros un likšu izzust katram saprātam Ēsava kalnu zemē; un tavi drosmes pilnie karavīri, Tēman, kritīs izmisumā, tā ka visi ļaudis Ēsava kalnu zemē tiks iznīcināti! Sava nozieguma dēļ, ko tu esi izdarījis pret savu brāli Jēkabu, tev būs jāpanes visādi pazemojumi un jāklūst iznīcinātam uz visiem laikiem. Tanī dienā, kad tu biji turpat klāt, kad svešinieki veda projām sagūstītu viņa karaspēku, kad sveštautieši lauza iekšā pa viņa pilsētas vārtiem un meta kauliņus par Jeruzālemi, tu biji tāds pats kā ikviens no viņiem. Tev nebūs nekad vairs tā sajūst prieku par tavu brāli viņa nelaimes dienā, un tev nebūs ļauni priecāties par Jūdas bērniem pazušanas dienā un nebūs būt lielmutīgam tad, kad ir viņu bailības diena! Tev nebūs ieiet pa Manas tautas vārtiem viņas bēdu dienā, tev nebūs izjust prieku par viņu nelaimi, tev nebūs tvert pēc viņu mantas, viņiem pašiem pārdzīvojot briesmas un šausmas! Tev nebūs stāvēt krustcelēs, lai slepkavotu tos, kas no viņu ļaudīm paguvuši glābties; tev nebūs nodot ienaidnieku rokās arī pārējos viņu locekļus, kad viņi pārdzīvo nelaimes dienu! Jo Tā Kunga diena jau visām tautām ir tuvu klāt nākusi. Kā tu esi rīkojies, tā notiks arī tev, un, ko tu esi nopelnījis, tas nāks atpakaļ pār tavu galvu!” Šeit ir aprakstīti briesmīgie edomiešu noziegumi, kurus tie pastrādāja pret izraēliešiem. Lūk, iemesls, kāpēc Dievs ienīda edomiešu pēcnācējus. Tas ir taisnīgs spriedums un taisnīgs Dieva sods.

Tagad paskatīsimies uz personīgo šo abu cilvēku dzīves pusi - divu dvīņbrāļu Jēkaba un Ēsava personīgo dzīvi. Lūk, kas ir rakstīts 1. Moz. 25:27 „Un zēni pieauga, Ēsavs kļuva izveicīgs mednieks, lauku cilvēks, bet Jēkabs bija klusas dabas vīrs un mājāja teltīs.” Šķedrivicka mūsdienu komentārā ir teikts „Kurš tad bija pirmais mednieks uz šīs zemes?” 1. Moz. 10:8, 9 mēs lasījām, ka tas bija Nimrods. Viņš liels despots, pirmais ķēniņš, kurš sacēlās pret Dievu un vadīja Bābeles torņa celtniecību. Tādējādi Ēsavs bija garīgs Nimroda, tirāna un atkritēja, pēctecis. Patiešām, Ēsavs tiek raksturots ar tādiem pašiem vārdiem, kā Nimrods. Midrašs paskaidro „Sarkanā krāsa, kādā piedzima Ēsavs, ir zīme par noslieci uz asinsizliešanu. Jaunības gados tā izpaudās kaislībā uz medībām.” Atšķirībā no Ēsava, Jēkabs ir aprakstīts šādi „viņš bija klusas dabas cilvēks, kas dzīvoja teltīs.” Jēdziens „klusas dabas/кроткий/plain man” ir ļoti interesans. Senebreju valodā tas ir vārds (חַי) „tam” un burtiski nozīmē „bija viens vesels, pilnīgs”. Piemēram, 1. Ķēn. 9:4 ir frāze „ar sirds vientiesību” (1965. gada tulk.), „godīgi no sirds” (2012. gada

tulk.), „чистоте сердца”. Vārds „tam” ir pārtulkots kā „vientiesīgs, godīgs, tīrs”. Ījaba. 1:1 ir aprakstīts Ījaba morālais raksturojums. Tur ir teikts „Šis vīrs bija sirdsskaidrs (..)” Vārds „sirdsskaidrs” ir senebreju vārds „tam”. Tāds bija Jēkabs. Frāze „mājoja teltīs” Midrašā tiek paskaidrots šādi „Vārds „teltis” ir mājiens uz to, ka tā ir vieta, kur tiek pētīta Tora.” Šie divu tautu ciltstēvi patiešām bija ļoti atšķirīgi cilvēki.

1. Moz. 25:30 ir rakstīts „Un Ēsavs sacīja Jēkabam: „Ļauj man ēst („dod man rīt”, 2012. gada tulk.) no tā sarkanā, tā sarkanā viruma, jo es esmu izsalcis,” - tāpēc to dēvē par Edomu.” Lūk, kas par šo frāzi „dod man rīt” ir rakstīts Sančino komentārā „Burtiski: ielej man rīklē.” Šī darbība kalpo par apzīmējumu dzīvnieciskai negausībai un nesātībai. Tālāk 1. Moz. 25:31 lasām „Tad Jēkabs atbildēja: „Pārdod man papriekš savu pirmdzimtību.”” Ī. Ben J. Abarbanela komentārā ir teikts „Runa nav par atļauju iegūt lielāku mantojuma daļu, kas paliks pēc tēva nāves, bet par garīgām vērtībām.” Tajos laikos pirmdzimtais dēls kļuva par garīgās kalpošanas mantinieku, kas ietvēra sevī pienākumu pienest upuri un izpildīt upurēšanu par visu ģimeni. Ēsava uzvedība neļāva viņam kļūt par priesteri, kurš pienes upuri Visaugstajam, jo tas no cilvēka prasīja žēlsirdību un taisnību. Tālākā vēsture parāda to, ka Jēkabs mantojumā no tēva nesaņēma nekādu materiālu labumu, pilnīgi neko. Viņu interesēja pavisam kas cits. 1. Moz. 25:32 ir rakstīts „Un Ēsavs sacīja: „Man tā kā tā jāmirst, ko man tur līdz pirmdzimtība?”” Lasām par šo pantu Sančino komentārā „Šajā frāzē ir ietverta visa Ēsava dzīves uztvere. Viņš uzskata, ka garīgām vērtībām uzmanība nav jāpievērš. Tātad, materiālie labumi, kas ir kā līdzeklis tūlītēja apmierinājuma iegūšanai, priekš cilvēka ir paši svarīgākie.”

Lasām tālāk 1. Moz. 25:34 „Bet Jēkabs deva Ēsavam maizi un lēcu virumu, un tas ēda un dzēra un cēlās un aizgāja. Tā Ēsavs nicināja savu pirmdzimtību.” Un atkal Sančino komentārs „Tora uzsver, ka Ēsavs pārdeva savu pirmdzimtību tik lēti ne tikai tāpēc, ka bija izsalcis, bet tāpēc, ka vērtēja to ne vairāk, kā lēcas virumu.” Kad viņš bija ieguvis sātu sajūtu un izsalkums atkāpās, viņā nepamodās ne žēlums par to, ko viņš bija izdarījis, ne nožēla. Tieši otrādi, aptverot to, ka pirmdzimtība jau ir pārdota, viņš pauž savu īsteno attieksmi pret to. 1. Moz. 26:34, 35 ir rakstīts, ka Ēsavs apprecēja pagānu sievas, atšķirībā no Jēkaba, kurš laulību veidot gāja pie tiem, kuri zināja un pazina patieso Dievu.

Tādu pašu Jēkaba novērtējumu mēs atrodam arī apustuliskajos rakstos. Ebr. 12:14-16 „Dzenieties pēc miera ar visiem un pēc svētas dzīves, bez kā neviens neredzēs To Kungu, pielūkodami, ka neviens nezaudētu Dieva žēlastību, lai nekāda rūgta sakne, augstu izaugusi, jums nekaitētu un daudzi ar to netiktu apgānīti, lai neviens nebūtu netikls un zemisks kā Ēsavs, kas savu pirmdzimtību ir pārdevis par vienu ēdienu.” Šeit Ēsavs tiek nosaukts par nešķīstu. Lūk, kas ir rakstīts Rom. 9:10-14 „Bet tas nav vienīgais piemērs; arī Rebeka, kad tā bija grūta no sava vīra Īzāka, mūsu ciltstēva, vēl pirms viņas bērni bija piedzimuši, pirms tie bija darījuši ko labu vai ļaunu, tā saņēma šādu apsolījumu: vecākais būs jaunākā kalps, - kā ir rakstīts: Jēkabu Es mīlēju un Ēsavu Es ienīdu. Kas no sacītā izriet? Vai Dieva rīcība ir netaisna? Nepavisam ne!” Tas, kas notika šo divu personu dzīvē un viņu pēcnācēju, edomiešu un izraēliešu, dzīvēs, nav netaisnība no Dieva puses. „Vai Dieva rīcība ir netaisna? Nepavisam ne!”, apliecina apustulis Pāvils. Par izvēles brīvību un dievišķu nolemību ļoti atbilstoši ir pateikts Talmudā. „Viss ir Debesu rokās,

izņemot bijību debesu priekšā.” Mūsdienu komentators Pjatigorskis par to raksta šādi „Tas ir jāsaprot tā: izņemot bailes izdarīt grēku.” Šajā jautājumā Visaugstais neko neietekmē, dodot cilvēkam iespēju izvēlēties izdarīt pārkāpumu vai nē. Īsāk runājot, katrs no mums katram dzīves mirklim un situācijai, kurā tas atrodas, pats sev nosaka, vai būt taisnam vai netaisnam. Zemes Radītājs nevienam to nenosaka pret paša gribu. Patiešām ir tā, ka daudzas lietas mūsu dzīvē jau ir noteiktas: kas piedzims, kur piedzims, mūsu fiziskais raksturojums un cita ģenētiskā informācija, taču galvenajos, t.i. garīgajos jautājumos, mēs esam brīvi. 5. Moz. 30:19 ir rakstīts „Es šodien piesaucu debesis un zemi kā lieciniekus pret jums, ka lieku jūsu priekšā dzīvību un nāvi, svētību un lāstu; tad nu izvēlies dzīvību, ka dzīvotu gan tu, gan tavi pēcnācēji.” Izmantojiet savu izvēles brīvību svētībām. Lai Visaugstais svētī jūs un jūsu ģimenes!